

Historia Europeana, z.s.

ve spolupráci s

Historickým ústavem Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

a

Maticí Moravskou

si vás dovoluje pozvat na

pátý ročník mezinárodní doktorandské vědecké konference

Promýšlet Evropu dvacátého století:

Rozpady, rozkoly a konce

která proběhne

9. a 10. dubna 2018 v Brně

v prostorách velkého zasedacího sálu Jihomoravského kraje,

Žerotínovo náměstí 449/3

Bližší informace na: www.historiaeuropeana.eu

Za podpory a spolupráce:



Jihomoravský kraj

Pátý ročník konference *Promýšlet Evropu dvacátého století*, který proběhne ve dnech 9. a 10. dubna 2018, bude zasvěcen zvrátům, rozpadům a zánikům. Pokusíme se zachytit fenomén proměn a konců z různých úhlů pohledu, odhalit jejich příčiny, analyzovat jejich typické prvky a zamyslet se nad jejich dopady. Námi sledované 20. století se vyznačuje řadou zániků a zvrátů jak v kulturní, tak sociální nebo hospodářské sféře. Některé jsou všeobecně známé, jiné probíhaly v pozadí velkých změn. Budeme pátrat po odpovědích na otázky: do jaké míry mají tyto události a ideje pozitivní či negativní vliv na evropské dějiny minulého století? Kdo či co lze zařadit mezi jejich původce? Jakým způsobem se rozvíjely? Staly se dějinnými mezníky? Co dalšího způsobily? A je zánik opravdovým koncem nebo se jedná o začátek něčeho, co teprve odstartuje nové akce či tendence? Během dvou konferenčních dnů si chceme klást tyto otázky a hledat na ně odpovědi.

Příspěvky by měly být zaměřeny jak na širší ideové jevy, tak i na konkrétní události, na aliance a bloky, stejně jako na organizace či hnutí. Cílem výstupu by však nemělo být detailní zaobírání se úzce specifickými či regionálními tématy. Naopak, vystihnoutí jejich mezinárodního významu, míry, s jakou se podílely na jiných evropských událostech, nebo hledání paralely napříč kontinentem, to by mělo být jedním z hlavních cílů předkládaných příspěvku. Nechceme popisovat jednotlivé události či myšlenky, ale zajímají nás jejich příčiny, motivace a následný význam. Časově se zaměříme na období mezi počátkem 20. století a rozpadem východního bloku.

Harmonogram

1. den **9. dubna 2018**
9:00-10:00 **Prezence účastníků**
10:00-10:45 **Slavnostní zahájení**

Mgr. Jana Škerlová, Ph.D.

Úvodní slovo

prof. PhDr. Jiří Hanuš, Ph.D.

10:50-11:45 **A**

Mediální obrazy

Moderátoři:

Mgr. Ludmila Pačková

10:50

PhDr. Petr Balla

Rozpad meziválečného Československa v reflexi maďarského tisku

Institut mezinárodních studií
Fakulta sociálních věd
Univerzita Karlova
Praha

Príspevek si klade za cieľ priblížiť reakcie maďarského tisku na zánik meziválečného Československa. ČSR a Maďarsko vedly již od roku 1918 vedle vojenských konfliktů i střet ideologický. Maďarsko vystupovalo jako země „stará“, tradiční, která po tisíc let chránila své národnosti, ČSR jako země „nová“, moderní, která osvobodila Slováky, Rusíny (i Maďary) a přináší jim pokrok. Na konci třicátých let se role zvláštním způsobem obrátily. Príspevek zanalyzuje přístup hlavních maďarských deníků a pokusí se poukázat na obecné zákonitosti a rozdíly v informování o rozpadu ČSR.

11:05

Mgr. Hana Krutílková

„Politická komedie“, nebo „prospěšná záležitost“? Volba poslankyně v roce 1912 jako téma katolického tisku

Historický ústav
Filozofická fakulta
Masarykova univerzita
Brno

Otevírání politické arény ženám, byť velmi nesmělé, diskutované a často i odsuzované, bylo součástí projevů odeznívání tradičních myšlenkových schémat 19. století a předznamenávalo v symbolické rovině proměnu v moderní společnost. Parametry participace žen řešil v souvislosti s ženskou kandidaturou v roce 1912 mimo jiné také český katolický tábor. Konferenční příspěvek se táže, zda bylo zvolení ženy pokládáno za něco, co se přiči vizi politického katolicismu na veřejné působení žen. Lze vůbec hovořit o paušálním odmítání, jak by se na první pohled mohlo zdát? Můžeme zvolení Boženy Vikové-Kunětické první poslankyně v Rakousku-Uhersku označit za důkaz konce „starých časů“? Článek založený na analýze mediálního diskurzu katolických politických periodik se pokusí dokázat, že zde existovala široká paleta proti sobě stojících přístupů od jasně odmítavého stanoviska po střízlivě neutrální až pozitivní, čímž lze dokumentovat určitý zvrat a posun v nahlížení na ženy jako na politické aktérky. Rozklíčuje také, které momenty byly na volbě pokládány za nejkontroverznější a z jakého důvodu.

11:20-11:45 **Diskuze**

11:45-12:45 **B**

Velké změny?

Moderátoři:

Mgr. Denisa Nečasová, Ph.D., Mgr. Ester Pučálková

11:45

Mgr. Michal Mako

Kriminalizácia homosexuality v ČSR (1918–1938) – nástupníckom štáte Rakúsko-Uhorska. Zmeny, vplyvy, paralely

Historický ústav
Filozofická fakulta
Masarykova univerzita
Brno

Príspevok sa zaoberá kriminalizáciou homosexuality po rozpade významného európskeho mocenského celku - Rakúsko-Uhorska, v jeho nástupníckom štáte - 1. ČSR. Popisuje transformáciu legislatívy kriminalizácie homosexuality po zániku konštitučnej dualistickej monarchie a utvorení nového demokratického republikového štátneho útvaru na jej území. Zachytáva vplyvy novovzniknutého štátu na postavenie homosexuálnej menšinovej society a jej právnej formy perzekúcie. Sleduje európske paralely a diferencie rozpadu štátnych útvarov a následný prístup k trestnosti homosexuality v ich nových štátnych útvaroch a celkoch v rovnakom historickom období.

12:00

Mgr. Adam Šumichrast

Transformace či zánik? Vývoj odborů ve Slovenském státě (1939–1945) v kontextu vybraných evropských diktatur

Historický ústav

	Filozofická fakulta Masarykova univerzita Brno	Vznik Slovenského státu v roce 1939 představoval zásadní změnu, která postihla všechny oblasti společnosti, odbory nevyjímajíc. Předkládaná studie si klade za cíl zodpovědět na otázku, zdali změny, které slovenské odborové hnutí postihly, lze označit za jeho transformaci nebo spíše zánik. Slovenský stát byl ze své podstaty vzniku silně ovlivňován zahraničím, zejména nacistickým Německem. V jisté fázi vývoje režimu však hledal inspiraci i ve fašistické Itálii. Následné tyto vzory recipoval do své politické a organizační praxe. Z tohoto důvodu se studie bude zabírat i postavením odborů právě v Německu a Itálii. Studie se bude v komparativním kontextu zabývat i otázkami typu, jaký vliv měly změny v odborovém hnutí na společnost, kdo byl jejich původcem apod.
12:15-12:45	Diskuze	
12:45-13:30	Přestávka na oběd	
13:30-15:	C	Studentská hnutí – ideje a ideologie
13:30	Moderátoři: Mgr. Jitka Jindřišková	Mgr. Ondřej Haváč, Mgr. Pavel Zeman Okupace Československa 1968: rozcestí studentského hnutí?
	Historický ústav Filozofická fakulta Masarykova univerzita Brno	V noci z 20. na 21. srpna 1968 obsadila Československo vojska Varšavské smlouvy a tato událost ihned vyvolala znepokojené reakce po celém světě. Jak okupaci vnímalo západní studentské hnutí, jehož aktivita v této době vrcholila a jehož členové nezájímali sympatizovali s radikálními levicovými ideologiemi? Odsoudili tento čin, nebo s ním naopak souhlasili? A jak okupace ovlivnila další vývoj hnutí? Podnítila jednotlivé organizace k větší aktivitě, nebo spíše způsobila jejich rozkol? Na příkladu Norska se zamysleme nad tím, zda lze dění v Československu v roce 1968 chápat jako okamžik, kdy studentské hnutí stanulo na rozcestí.
13:45	Mgr. Martin Hromek, Ph.D. Historia Europeana	Sjednocení prodlouženo. Rozpad levicového volebního kartelu ve Francii v roce 1969 Francouzská levice v roce 1965 spojila svoje síly a podpořila kandidaturu François Mitterranda v přímé prezidentské volbě. V následujících volbách v roce 1969 se již o hlasy ucházelo několik levicových kandidátů. Proces sjednocování byl pozastaven. Z jakých příčin? Byly to okupace Československa nebo studentské bouře v roce 1968? Ideologické či osobní rozpory v rámci levicového tábora? Analýza se bude opírat o tiskové zprávy, dobové politologické analýzy a pozorování československého velvyslanectví v Paříži.
14:00	Mgr. Kristina Andělová, MA Ústav českých dějin Filozofická fakulta Univerzita Karlova Praha	Podivná smrt českého marxismu Ve středu pozornosti mého příspěvku stojí zásadní změna, která se udála v sedmdesátých a osmdesátých let, kdy se marxismus jako „velký historický příběh“ (Grand Narrative) začal vytrácet z politických úvah, a to jak na Východě, tak na Západě. Zaměřuji se hlavně na problém delegitimizace marxismu a socialismu mezi československými intelektuály v sedmdesátých a osmdesátých letech; můj příspěvek sleduje především proces intelektuální "deziluze" po sovětské okupaci v roce 1968 a vznik a etablování nového jazyka lidských práv, který postupně nahradil marxistickou kritiku společnosti. Hlavní otázkou příspěvku tedy je, co se stalo s českým marxismem během dvaceti dvou let tzv. "normalizace" a v souvislosti s hlavním tématem konference se budu ptát, jak mluvit o "konci marxismu v Československu".
14:15-15:00	Diskuze	
15:00-15:15	Přestávka na kávu	
15:15-16:50	D	Postkomunistická deziluze
15:15	Moderátoři: Mgr. Ondřej Haváč	Mgr. Martin Hromek, Ph.D., Mgr. Pavel Máša Nelehké návraty: český exil a pád železné opony
	Historický ústav Filozofická fakulta Masarykova univerzita	Pád železné opony v roce 1989 znamenal zásadní obrat pro státy střední Evropy, který nemalou měrou zasáhl i jejich početné diaspory. Český exil nebyl výjimkou. Někteří jeho představitelé se vrátili do Československa ještě během revolučních

	Brno	událostí, naprostá většina jeho členů pak zavítala zpátky do země v roce 1990. Vzpomínky na první návrat do bývalé vlasti tvoří dodnes podstatnou část jejich životních vyprávění. Lišily se nějakým způsobem jejich narace? A ovlivnily tyto „nelehké návraty“ následné rozhodování narátorů o trvalém návratu? Na základě analýzy archivních i orálně historických pramenů bude popsán proces známý v anglosaském prostředí jako „reverse culture shock“, který tvoří ne zcela známou, ale podstatnou, kapitolu českého exilu druhé poloviny 20. století. V příspěvku budou využity prameny z terénních výzkumů mezi českými komunitami v Rakousku, Švýcarsku i Kanadě.
15:30	Mgr. Václav Rameš Ústav českých dějin Filozofická fakulta Univerzita Karlova Praha	Změny, které se ne/konaly. Postkomunistická Evropa jako avantgarda společenského vývoje? Příspěvek analyzuje proces vyplňování politického vakuu během rozpadu socialistického bloku. Zkoumá politické koncepty, které těsně po revolucích r. 1989 spatřovaly v postkomunistických státech pionýry nových společenských uspořádání, překonávajících dosavadní dichotomii „socialismu“ a „kapitalismu“, a chce se vyslovit k jejich dobové politické relevanci a příčinám jejich neúspěchu. Své závěry formuluje ve vztahu k v současné době diskutované tezi o iniciativní roli, kterou postkomunistická Evropa sehrála v prosazování tzv. neoliberálního vládnutí na konci 20. století. Československá empirie je v něm tak vztažena k této celoevropské otázce.
15:45-16:15	Diskuze	
17:00-00:00	Večeře a společné posezení u vína	
2. den	10. dubna 2018	
9:00	Zahájení 2. jednacího dne	
9:10–11:00	E	Druhá třicetiletá válka
	Moderátoři:	Mgr. Jakub Marša
9:10	Mgr. Vladimír Koppan Katedra historie FF UKF v Nitre	Poslední dni slovenského štátu – oslobodenie Bratislavy Červenou armádou Obsadenie Bratislavy ako hlavného mesta slovenskej štátu Červenou armádou v apríli 1945 znamenalo definitívny koniec šesťročnej existencie nemeckého satelitu. Priebeh operácie spojenej s bojmi o Bratislavu neboli dodnes aj napriek celkovému významu pre stredoeurópsky priestor bližšie spracovaný. Predkladaná práca si preto kladie za cieľ zaplniť toto biele miesto slovenskej historiografie venujúcej sa posledným dňom agónie ľudáckeho režimu. Pri výskume vychádzam z novo sprístupnených sovietskych prameňov, slovenských archívov a už publikovaných prác.
9:25	Mgr. Luciána Hoptová, Ph.D. Inštitút histórie Filozofická fakulta Prešovská univerzita v Prešove Prešov	Koniec Rusko-poľskej vojny a jej následný dopad na vývoj Bieloruska Dňa 18. marca 1921 bola v Rige podpísaná mierová zmluva, ktorou sa ukončila Rusko-poľská vojna. V súlade s mierovou zmluvou sa územie Bieloruska nielen de facto, ale aj de jure, rozdelilo na dve časti. Východná časť Bieloruska ostala naďalej pod vplyvom Sovietskeho Ruska a k tesnejšiemu zblíženiu oboch krajín došlo v roku 1922 vytvorením Zväzu sovietskych socialistických republík, ktorého súčasťou sa stala aj Sovietska socialistická republika Bieloruska obnovená v júli 1920. Západná časť Bieloruska sa stala súčasťou Poľska. Cieľom príspevku je priblížiť koniec Rusko-poľskej vojny a následné rozdelenie Bieloruska v roku 1921, ako aj charakterizovať vývoj vo východnej, tak aj západnej časti rozdeleného Bieloruska.
9:40	Mgr. Soňa Martinovská Ústav archivnictví a PVH Filozofická fakulta Jihočeská univerzity v Českých Budějovicích	Letecké nálety na Plzeň mezi léty 1942–1945 ve vzpomínkách pamětníků Město Plzeň se v průběhu druhé světové války stalo strategickým cílem hned několika leteckých útoků. Spojeneckým silám šlo zejména o zničení zbrojovky Škodových závodů. V průběhu let 1942–1945 však došlo také ke ztrátám na životech mnoha civilních obyvatel i k poničení infrastruktury města. Příspěvek zkoumá tyto tragické okamžiky prostřednictvím vzpomínek

a svědectví, která po sobě zanechali pamětníci událostí. Jeho záměrem je ale rovněž pokusit se určit, jak se s touto těžkou zkouškou lidé vyrovnávali a v čem byl osud Plzně specifický ve srovnání s podobně postiženými oblastmi v rámci zbytku Evropy.

- 9:55 **JUDr. Mgr. Stanislav Körner „Ruská pomocná akce“ prezidenta Masaryka a ruští kozáci**
- Katedra historie
Filozofická fakulta
Univerzita Jana Evangelisty
Purkyně
Ústí nad Labem
- Príspevek se zabývá problematikou ruských kozáků, kteří byli po vítězství bolševiků po říjnové revoluci 1917 a po porážce tzv. „bílého hnutí“ opustit svou vlast, k čemuž jim vytvořil relativně optimální podmínky program tzv. Ruské pomocné akce, kterou realizovala vláda nově ustavené Republiky československé na přímý podnět prezidenta T. G. Masaryka. Příspěvek je zpracován na základě odborné literatury a vychází především z archivních pramenů z fondů Národního archivu ČR, částečně jej podporuje osobní zkušenost autora z jeho historicko-memoriální cesty do Ruska do tradičních stanic Těšínského kozáckého vojska.
- 10:10-11:00 **Diskuze**
- 11:00-11:15 **Přestávka na kávu**
- 11:15-12:40 F Rozpad starého světa**
- Moderátoři: Mgr. Hana Krutílková**
- 11:15 **Mgr. Vojtěch Kroupa Stephan (István) Burián von Rajecz – dvoje dějství jeho působení ve funkci ministra zahraničí rakousko-uherské monarchie**
- Katedra historie
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého
Olomouc
- Důležitým aktérem jednoho z bezesporu nejvýznamnějších – rozpadů, rozkolů, či konců – které Evropa ve dvacátém století zažila, tedy zániku rakousko-uherské monarchie, byl její téměř poslední ministr zahraničí, uherský politik Stephan (István) Burián von Rajecz. Příběh jeho působení v této funkci se skládá ze dvou dějství. Jeho první dějství trvající v letech 1915 a 1916 bylo naplněno dilematem mezi dvěma špatnými možnostmi. Nabídnout svým sousedům (Itálie, Rumunsko) teritoriální ústupky s nadějí, že ve válečném úsilí podpoří Spolek centrálních mocností, či se alespoň proti němu nepostaví. Nebo dbát na udržení celistvosti monarchie, tím však riskovat vstup těchto zemí do tábora válečných protivníků. Druhé dějství tohoto příběhu v roce 1918 je pokus o záchranu nezachránitelného.
- 11:30 **Mgr. Krasimira Marholeva, Ph.D. Undermining the Image of Austria-Hungary in the USA (1914–1915)**
- Fakulta humanitních studií
Univerzita Karlova
Praha
- The paper explores the process of constructing the negative image of the Habsburg monarchy in the USA during the first year of WWI. My case study tackles an issue of transatlantic relations from the perspective of wartime propaganda. It is considered as one of the means of shaping the public opinion and influencing the policy decisions. In my presentation I will first evaluate the contribution of different actors involved in this process. Then I will assess the “response” of the Habsburg diplomacy to the propaganda campaign launched against the Danube monarchy. More precisely, I will explore not only the strategy their representatives developed, but will assess whether this strategy achieved its political ends or not. To put it simply, I will assess in what way the anti-Habsburg propaganda campaign in the USA influenced the relations between the USA and Austria-Hungary. In my paper I will rely mainly on the American periodical press, which, as contemporary Hungarian historiography points out, was an important factor in the American foreign policy.
- 11:45 **Mgr. Pavel Máša Zánik starého světa očima Václava Červinky**
- Historický ústav
Filozofická fakulta
Masarykova univerzita
Brno
- Příspěvek pojednává o pohledu Václava Červinky, zetě Františka Ladislava Riegra, správce Riegrova velkostatku v Malči a člověka s intelektuálními zájmy, na převratné změny, ke kterým docházelo ve střední Evropě na přelomu 19. a 20. století, míněná je tím především zánik tradičních politických, ekonomických, stavovských a kulturních struktur, vypuknutí světové války, rozpad rakousko-uherského soustátí a vznik samostatného Československa. Přiblíženo bude, jak Červinka coby člověk úzce svázaný s tradiční patriarchální politikou konce 19.

století proměny okolního světa hodnotil, ale také to, jak na ně aktivně reagoval, např. ve svém literárním díle.

12:00-12:40 **Diskuze**

12:40-14:00 **Přestávka na oběd**

14:00-15:45 **F** **Mezinárodní vztahy – východní Středomoří**

Moderátoři: **Mgr. Lenka Pokorná Korytarová**

14:00 **Mgr. Jonáš Pospíchal**

Historický ústav
Filozofická fakulta
Masarykova univerzita
Brno

Od krále k maršálovi. Závěr styků Československé exilové vlády s královskou exilovou vládou Jugoslávie a počátky její spolupráce s hnutím J. B. Tita v letech 1943–1945

Príspevek zachycuje jednu z málo popisovaných epizod vztahů Československa a Jugoslávie, totiž vztahy těchto zemí za druhé světové války. Od roku 1943 se agilní partyzáni se v čele s komunistou J. B. Titem postupně stali hlavním jugoslávským politickým proudem, s nímž československá exilová vláda jednala a který považovala za kompetentního vládnout poválečné Jugoslávii. Čechoslováci tak činili na úkor styků s exilovým státním zřízením v čele s králem Petrem II. V příspěvku popisují přesun československé pozornosti od exilové vlády k ve vlasti operujícím partyzánům. Nechybí rozbor příčin, okolností a následků této československé politiky.

14:15 **Mgr. Eva Taterová, Ph.D.**

Ústav teritoriálních studií
Fakulta regionálního rozvoje a
mezinárodních studií
Mendelova univerzita v Brně
Brno

Československá diplomacie a příčiny rozpadu spojení s Izraelem

Po skončení 2. světové války se s obnovenou intenzitou začala diskutovat otázka vybudování nezávislého židovského státu. Československo v této době projevovalo vůči sionistickému hnutí/Izraeli maximální vstřícnost, kdy ideu nezávislého Izraele nejen propagovalo na půdě nově vzniklé Organizace spojených národů, ale také poskytlo sionistickému hnutí neoficiální pomoc formou dodávek zbraní a další vojenského materiálu stejně jako vojenský výcvik vybraným židovským dobrovolníkům. Tuto spolupráci bezprostředně nenarušily ani události únorového převratu v roce 1948, kdy československou politiku definitivně ovládla Komunistická strana Československa. Z dlouhodobého hlediska však měl nástup komunismu v Československu zcela zásadní dopady na diplomatické vztahy s Izraelem, kdy se během několika málo let vzájemné vztahy propadly na bod mrazu. Jedním z cílů tohoto příspěvku je představit důvody, které vedly k proměně československého přístupu k Izraeli, stejně jako dopady těchto změn v mezinárodním kontextu.

14:30 **Mgr. et Mgr. Michal Škerle**

Katedra občanské výchovy
Pedagogická fakulta
Masarykova univerzita
Brno

Vztah Československa a Izraele ve světle politických procesů v 50. letech

Príspevek popisuje změnu postoje Československa ke státu Izrael, který byl z počátku spojenecký – Československo bylo mezi prvními zeměmi, které Izrael jako stát uznaly už v roce 1948, vláda také dodala Izraeli zbraně, protože na západě na jejich dovoz bylo uvaleno embargo a v Československu byli vycvičeni první izraelští letci. Po změně vztahu SSSR k Izraeli v roce 1948 se pak toto promítlo v tzv. tažení proti sionismu, které dominovalo politickým procesům s představiteli KSČ. Příspěvek se bude detailněji věnovat změně těchto vztahů optikou procesů s bývalými příslušníky StB.

14:45 **Mgr. Erik Ondria**

Inštitút histórie
Filozofická fakulta
Prešovská univerzita v Prešově
Prešov

K rozpadu Kyperské republiky v 60. letech 20. století

Rok 1960 byl pro obyvatele Kypru významným mezníkem. V srpnu tohoto roku vznikla nezávislá Kyperská republika a tím skončil dlouhotrvající boj obyvatel Kypru (zejména kyperských Řeků) za nezávislost. Vytvoření nového státu přijali a podpořili jak OSN, tak i jednotlivé státy světa. Postupem času navázala Kyperská republika diplomatické kontakty s mnohými zeměmi světa. Příspěvek bude věnován tématu počátku rozpadu Kyperské republiky v 60. letech 20. století, zejména na roky 1963-1964 z pohledu vnitřní i zahraniční politiky.

15:00-15:45 **Diskuze**

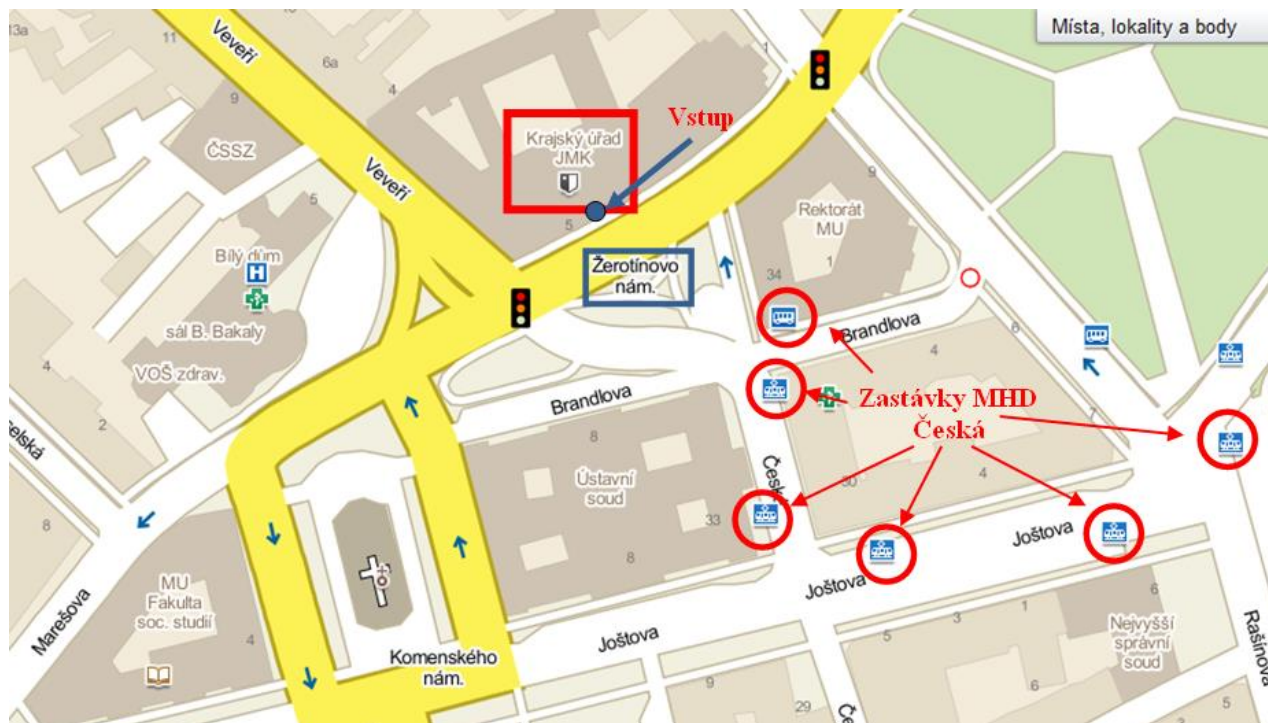
15:45-16:00 **Slavnostní ukončení**

Mgr. Lenka Pokorná Korytarová

Změna programu vyhrazena.

Místo konání konference

Velký zasedací sál Jihomoravského kraje, Žerotínovo náměstí 449/3



Dopravní spojení

Na zastávku **Česká** se dostanete tramvají č. 3, 4, 5, 6, 9, 11, 12 (ze zastávky **Hlavní nádraží** směr Česká jedou tramvaje 4, 9, 12) a trolejbusem č. 32, 34, 36, 38, 39.

Kontaktní údaje

Internetové stránky: www.historiaeuropeana.eu

Kontaktní email: historia.europeana@seznam.cz

